

prejelo dnevni red se širšega sosveta, ki je bil objavljen v »Uč. Tov.« od 24. decembra 1925, na katerem je bila tudi točka o smeri naše stanovske politike v organizaciji.

Mežiško društvo je s tem zavzelo le svoje stališče k tej točki in je hotelo,

Izjava za člane Kočevskega učiteljskega društva.

Da ne bo nihče begal učiteljstva kočevskega okraja s trditvijo, da sem se vam vnovič pridružil radi želje po predsedstvu v okrajnem učiteljskem društvu, izjavim kategorično, da ne reflektiram na predsedstvo v tukišnjem okrajnem učiteljskem društvu in da odklanjam brezpogovorno vsako kandidaturo v odbor društva.

Zakaj sem odložil predsedstvo in izstopil iz društva z 31. decembrom 1924, veste prav dobro.

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.*

Ob presojanju proglasa se je treba pogledati v njegovo vsebino, a tudi v način, kako se je proglas spravil v učiteljski svet.

A. Vsečina

Proglas nam v XI. členih natančneje razlaga to, kar nam pove vsebina člena 2. naše osrednje organizacije UJU na kratko. (Večina članov je v zmoti, ker se sklicuje na čl. 2. pravil UJU iz leta 1920, ki je bil na leta 1923. izpremenjen in ne označuje več tako točne smeri. — Op. uredn.) On nam pravzaprav ne pove ničesar novega, temveč nam podava samo način, kako izvršimo vsebino določb imenovanega čl. 2. Sklepati o načinu izvrševanja člena drugega naše osrednje organizacije UJU.

Stavim predlog: Učiteljstvo Mariborske oblasti skleni: »Drava mora teči mimo Maribora, pri Sv. Petru jo mora zaviti na levo, potem mora teči mimo Ptujia, Ormoža ter se mora pri Osieku izliti v Donavo!« Čemu ta smešen predlog in sklepanje? Saj teče Drava od pamtveka, pokoravajoč se naravnim in zemljepisnim zakonom, brez našega sklepanja v tej smeri proti izhodu. Vkljub temu je znak razumnosti, če razkrijemo vzroke, zakaj zavije Drava pri Sv. Petru proti jugu, zakaj jo potem zavije proti izhodu itd. Vzroke tega nienega toka najdemo v zakonih fizike in v tvorbi zemlje (geologije).

V tej prispodobitvi se nahaja tudi naš proglas, vije se namreč skozi člen 2. naše udeležene osrednje organizacije. Izpremenjajoč spetoma svojo smer, proti našemu središču — Beogradu. Pisatelj proglasa je sicer tuintam zagazil v protislovja, porabil mnogo, mnogo besed ter je v eni točki udaril v lice najboljši učiteljski vseh narodov — zgodovini, a storil je dobro, da je z njim slovensko učiteljstvo pozval na izpit, če smo dovolj zreli in sposobni svoje stanovske in šolske zadeve presojati z dobrim, zadostnim ali nezadostnim uspehom.

Proglas pravi v 2. točki II. člena, da je razpolitičenje (depolitizacija) »šolska« (ne šole) obče priznana narodna potreba, s katero se krije naš interes. Dosedaj to ni bilo obče znano, a še manj priznano, čuli so se le posamezni glasovi v tem smislu. Da nam bo mogoče razpolitičenje šolstva prav spoznati, čutimo torej najprej zgodovino!

I. Cesarica Marija Terezija je do bro spoznala važnost šolstva za državo. Izrekla je svoji proglas na kratko samo s

* Opozarjamo na sklep org. eksekutive, da uredništvo ne prevzema prav v nobenem oziru odgovornosti za podpisane članke, tudi ne vsebinsko, kar velja tudi za ta članek.

Uredn.

Splošne vesti.

— **Tovariš poverjenik Gnuš** je prejel te dni od okrajnih učiteljskih društev brzojavke, v katerih društva priznavajo sedaj edino njeгаа kot legalnega predsednika poverjeništvu in vodjo naše organizacije, mu izrekajo polno zaupanje ter ga pozivajo, naj vztraja na svojem mestu v korist našega stanu in v interesu naše organizacije. Več društev je poslalo tudi protestne brzojavke proti nasilju na uredništvo »Učiteljskega Tovariša«. Konstatirati nam moramo, da so

da bi se v tej smeri gibala tudi naša organizacija, če se za njo izreče večina.

Velika zmeta je, če se nekatera društva izogibljajo izreči svoje jasno stališče samo radi osebne strani zadeve. Gre za bodočnost našega stanu in naše organizacije in ne za ali proti osebam.

Vračam se v Vaše vrste v zari Deklaracije, ki je preizkusni kamen našega prerodenja in preloma v preteklosti.

Izpodleti li naš prepoved ob čereli osebnosti in vtone v političnih globinah — potem nam ni rešitve in bodočnost bo s prezirrom zrla na nas, ki se nismo zavedali, da smo pionirji preroda, da smo vzgojitelji naroda v težkih dneh, ne na sluge režimov in politikov.

V Ribnici, 7. marca 1926.

Anton Mervič.

tremi besedami: »Schola politicum est!« = šola je politična zadeva! Kai je ona v izvršitev tega svojega proglasa ukrenila, da bi takratno skromno šolstvo izrgata jezuitom iz rok in ga povzdignila, nas uči zgodovina pedagogike. Malo besed, mnogo dejanja!

2. V Slomškovem času, predno se je bil na podlagi avstrijske ustave izdal državni osnovni zakon, po kojem so dali tudi nam Slovincem pravico, dobiti vse svoje šole v slovenskem jeziku, ni naš takratni najboljši pedagog, pisatelj in pesnik Anton M. Slomšek žalilob smatral šole za narodno politično zadevo, t. j. on je naše šolstvo menda nevede in nehote že v naprej razpolitičil. Takrat namreč nemški narodni čut (nacionalizem) v avstrijski državi še ni bil toli razvit, da bi hotel škoditi nemškemu narodom ter s tem postati šovinističen, zato se je takratni naučni minister po roistvu Nemeč, v šolskih zadevah po Sloveniji rad obračal po navsete k Slomšku. Med drugim ga je vprašal, ali naj se v naših srednjih šolah še nadalje podučuje samo nemško ali pa slovensko. A. M. Slomšek je bil izvrsten dušni pastir, dober pedagog, sloveč pisatelj in pesnik, toda čudovito slab narodni politik, le tako je mogel predlagati naučnemu ministru, naj bodo naše srednje šole še nadalje samo nemške, slovenščina pa se uči kot predmet, kajti manjka nam slovenskih učnih knjig. Slomšek se žalilob ni spomnil, da bi uprav to pomankanje v enem do dveh ali treh letih rodilo slovenske učne knjige. Profesorji bi bili namreč primorani, se za vsako učno uro pisмено na poduk pripravljati, iz česar bi v par letih nastale učne knjige. V svoji narodno-politični nevednosti (zasplesnosti) in v svoji krivi sodbi nam je Slomšek prizadial velikansko kulturno škodo, zaradi njegove narodne nepolitičnosti smo bili obsojeni ostati še nadalje manivredni narod, pravi duševni suženi nemštva.

3. Nemci so že zgodaj spoznali, da je šolstvo odlična državna in narodno-politična zadeva, uvedli so v avstrijski državi dualizem, s čimer so vrzli šolo v moč nemštva in madjarizacije. V boljše letih se je sicer med učiteljstvom, tudi med nemškim, pojavilo gibanje po podražavljenju šolstva, toda nemški šovinizem tega ni dopustil. Nemci so se namreč zavedali, da bi se jim s podražavljenjem slovenska šola kmalu izmuznila iz njihove nadoblasti. Slovenska šola je ostala tudi v naprej politično razdeljena na 8 deželnih uprav (Štajersko, Koroško, Kranjsko, Primorsko, Trst, Gorico, Benečijo in Ogrsko), med kojimi je le na Kranjskem šele v novejšem času prodrla nemški led v skromni meri. Pod Avstrijo je bilo slovensko šolstvo v službi poňemčevanja nemške državne in narodne politike. (Dalje prih.)

litvi. Gre torej jasno zopet za lajiške vplive na učiteljska nameščanja in premeščanja, ki so se razpasli v polpreteklih dobah tako zelo, da se nam zde danes že skoro samoposebi umevni. Toda takim kvarnim vplivom se mora učiteljstvo samo pričeiti upirati in jih izpodbiti, če noče dopustiti, da nastanejo razmere, iz katerih bo težko zopet nazaj v moralno atmosfero. Zadnjič smo osvetlili slučaj s stališča kršenja zakona, ker se upokojeni uradniki pred dovršitvijo polne službene dobe. Prosvedno upravo na opozarjamo, da s takimi slučajmi krši in kvari še drugo, moralno osnovo in v vero v pravični postopek pri svojih nastavnih. Pri vsakem takem dejanju bi bilo namreč navesti uradniku vzrok takega postopka z njim, oziroma izvesti bi se morala prei disciplinarna preiskava, preden se kaznuje in oškoduje državnega uradnika. Oglasiti bi se pa morala ob takih slučajih tudi vsa okrajna učiteljska društva in bi morala dvigniti svoj glas v obrambo pravnega postopka z vsakim poedinim članom našega stanu.

— **Delovanje Izvršnega odbora UJU v Beogradu** »Narodna Prosveta« z dne 7. marca 1926, šte. 17, poroča: Na seji Izvršnega Odbora dne 30. januarja t. l. je bil prečitan dopis UJU — poverjeništvu Ljubljana, ki poroča o osebnih izpremembah v vodstvu. Odbor je vzel izpremembe na znanje.

— **Na naš poziv, da naj se javijo krivični krivični slučaj pri zadnjih nameščanjih** se je odzval le en tovariš. Ožji sosvet je v zadnji seji razmotrival ta slučaj in je sklepil, da bodo zastopniki poverjeništvu pri prvi priliki opozorili g. šefa prosvetnega oddelka na ta slučaj.

— **Opravične doklade šolskim uraviteljem — izplačane** Finančna delegacija je izplačala te dni šolskim uraviteljem opravične doklade za leto 1923, do činovniškega zakona. V tem tiči tolmachenje, da smatra državna uprava z uveljavljenim fin. zakona dotične člene šolskega zakona za razveljavljene.

— **Za sreskega šolskega nadzornika v novomeškem okraju** je imenovan Ivan Piraat, šolski upravitelj v Žužemberku.

— **Zadnja imenovanja v ljubljanski oblasti** Ni krivda organizacije, če se niso pozvali učiteljski zastopniki v namestilno komisijo, posebno pa je krivično, da spravila bivši poverjenik to zadevo v sklad z depolitizacijsko organizacijo. Če bi bilo onim, ki sedaj obtožujejo, kaj na stvari in dobrobit učiteljstva, bi sami izvajali konsekvence in s tem zagotovili upoštevanje učiteljstva pri namestitvah. Tudi očitek, da se je učiteljstvo obračalo do političnih strank, pada nazaj, ker se je k temu učiteljstvo prej vzgajalo in se je upoštevanje partijskih pogledov pri nameščanjih podpiralo. Naloga nove smeri je, da predvsem pri učiteljstvu samem iztrebi te navade in da bo učiteljstvo samo pristalo na pravični postopek pri nameščanjih, ker potem tudi drugi ne bodo mogli ugajati partizanstva z učiteljskim nameščanjem. Sicer je pa veliko vprašanje in se ne more brez stvarnega uogleda soditi, ali so bili prvi ali drugi predlogi pravičnejši in pravilnejši, če jih gledamo strogo s stanovskega stališča. — Organizacija je pozvala prizadete, da javijo slučaje potem svojih predsednikov poverjeništvu, ker brez stvarnih podatkov ni mogoča obramba. Lažje je slepomišiti z imenovanji po političnih listih.

— **Prosvetni odsek poverjeništvu UJU** je prejel v oceno in razmnožitev: Dvogovor: »Dvoboji med velikim in malim« ter igrico: »Zamorčki«. Ker nista avtorja imenovanih del znana, pozivamo odbošilatelja, da nam javi vsaj naslov in avtorja imenovanih del.

— **Brez mesečne plače** je ostal 1. marca velik del zagrebškega državnega uradništva. To neprijetno presenečenje so doživeli vsi sanitetni uradniki, del uravnih uradnikov, srednješolski profesorji in učitelji. Dolge vrste uradnikov in uradniških soprog, ki so prišle z dežele, so se vračale s kislimi obrazi z državne blazine. Denarja je namreč zmanjkalo, drugega so pa v Beogradu pozabili nakazati. Na začudena vprašanja se je uradnikom odgovarjalo, da ni mogoče natančno povedati, kdaj dobe plače, češ, to utegne trajati dva, tri dni, mogoče pa tudi osem. Več učiteliev iz province si je moralo v Zagrebu izposoditi denar, da so se mogli peljati domov. Malomarnost odgovornih krogov zasluži najostrejšo grajo, posebno še spričo dejstva, da nas diskreditira v inozemstvu.

— **Tovarišicam, ki prihajajo v Ljubljano**, priporočamo, da naj si ogledajo

ARGUS je naš najboljši informacijski zavod
ARGUS ima v vseh mestih svojo poverjenike
ARGUS daje informacije o vsem, zlasti pa o finančnem stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in privatnikov
ARGUS ove informacije so valdar točne izbrne in hitre
ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. II. Beograd
ARGUS ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus

Državni osrednji zavod za žensko domačo obrt na Turjaškem trgu šte. 4. I. nadstropje. Marsikaj lepega je videti tam, za kar se še malo ve.

— **Nisem še nikjer v nobenem listu** bral kak napad na meščanskošolsko, srednješolsko in visokošolsko učiteljstvo, ker ima svojo skumno organizacijo za vse člane na osnovi, na kateri je edino možno ohraniti stanovsko edinstvo. Samo mi je ne bi smeli imeti in jo kajpak tudi ne bomo imeli, ako bomo vpraševali druge, katerim naše stanovsko edinstvo ne more biti v njih interesu. Tovariši! kjerkoll ste in karkoll ste po svojem mišljenju, usoda naša se sedaj kujje, kajno si jo sami brez duhovnega varuštva kogarkoll izven stanu.

— **Podpisovanje člankov** je zahtevalo uredništvo in odklanja to odgovornost glasom sklepa eksekutive ožjega sosveta samo od onih, ki so pisali za, ali pa hočejo pisati proti Deklaraciji. Na tem vztraja še sedaj, ker hočemo poštenega in odkritega idejnega boja. Samo-obsedi pa je umevno, da uredništvo ne zahteva podpisov pri onih člankih, ki se tičejo naše šolske uprave in grajajo na podlagi dejstev v dostoini obliki napake in krivice, katere se dogajajo. Za take članke prevzame samed uredništvo stanovskega glasila samo odgovornost.

— **Občni zbor »Učiteljskega doma v Mariboru«** se vrši na Jožefovo, t. i. 19. t. m. v deški meščanski šoli v Mariboru z običajnim dnevnim redom. Začetek je napovedan namenoma na 9. uro, da se zamore po pravilih začeti ob 10. uri, ker pri tako mnogoštevilnem članstvu ni pričakovati, da bi bil sklepčen že ob 9. uri. Razpravljalo se bode tudi o eventualni izpremenitvi društva v združenje, na kar posebno opozarjamo. Odbor iskreno želi, da bi se udeležilo občnega zbora članstvo v velikem številu, zlasti pa, da pošlje vsako učiteljsko društvo vsaj po enega zastopnika, da bode tolmač žeti članstva v dotičnem okraju, obenem pa tudi, da mu zamore podati jasno sliko o delovanju našega društva.

— **Članom(icam) učiteljskega društva za mariborski šolski okraj** se naznanja, da bo podal tov. sreski šolski nadzornik na zborovanju 13. t. m. nekatera navodila glede izpolnitve uslužbenega lista. Vsak si naj torej že prej sestavi eventualna vprašanja točno in precizno.

— **Maturanti(ke) ljubljanskega učiteljskega društva** 1. 1921. Ob prvi petletnici mature se zberemo v restavraciji pri »Roži«, Židovska ulica, v zgornjem salonu v četrtek 1. aprila okrog pol 20. ure. Po možnosti naj se udeleže sestanka tudi oni soščolci-vojaki, ki so predčasno maturirali! Do svidenja! — M rovljé.

— **Glavni seznam knjig knjižarne Učiteljske tiskarne** je popolnoma pošel. Toliko v znanje učiteljstvu, knjižnicam i. dr., ki se obračajo na knjižarno po gorjeni seznam.

FINK: ZBIRKA NAREDB IN ODREDB ZA OSNOVNE IN MEŠČANSKE ŠOLE TER UČITELJSKA V SLOVENIJI

★

V. zvezek

(Za dobo od 1.

jul. 1924. do konca

1. 1925.) izide v najkraj-

šem času v založbi SLOV.

ŠOL. MATICE, toda zunaj okvirja vsakoletnih rednih publikacij, narkar šolska upraviteljstva in vse učiteljstvo pravočasno opozarjamo. Poleg običajnega gradiva bo obsegal V. zv. natančen indeks vseh naredb k vsem petim zv.

Za naročila se bo

obračati na

knjižarno

★

UČITELJSKE TISKARNE V LJUBLJANI